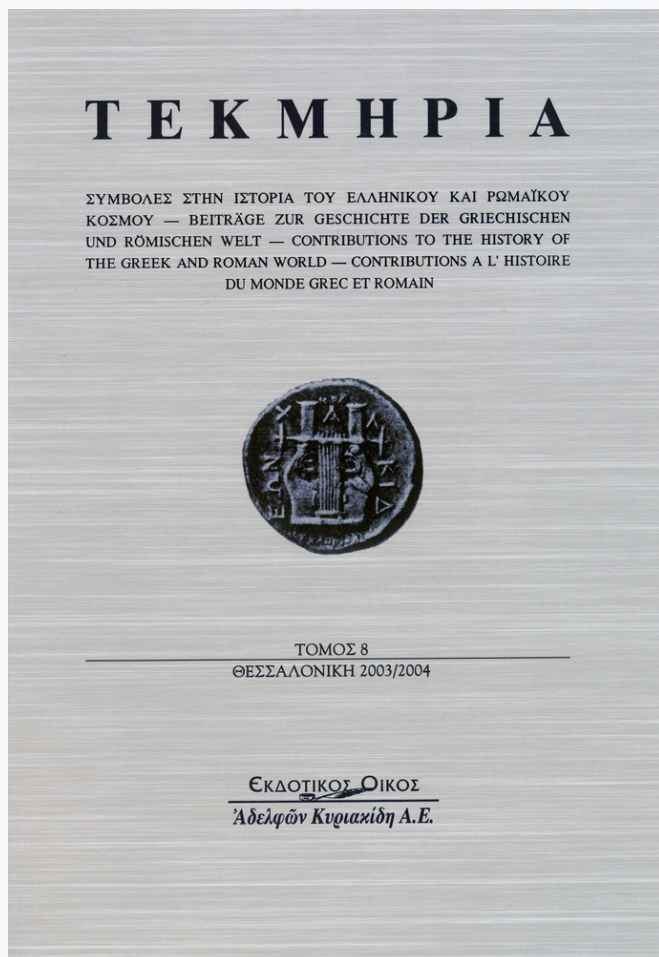

Tekmeria

Vol 8 (2003)

**Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία
Μυγδονία**

Β. ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.191](https://doi.org/10.12681/tekmeria.191)

To cite this article:

ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ-ΔΕΣΠΟΤΙΔΟΥ Β. . (2003). Δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυγδονία. *Tekmeria*, 8, 61–70.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.191>

ΔΥΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΓΔΟΝΙΑ

Στὴν παροῦσα ἐργασία δημοσιεύονται δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές πού προέρχονται ἀπὸ δύο περιοχές τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς ἀρχαίας Μυγδονίας. Ἡ πρώτη ἀνακαλύφθηκε πρόσφατα στὴ Νέα Φιλαδέλφεια καὶ ἡ δεύτερη, πού παραδόθηκε πρὶν ἀρκετὰ χρόνια στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης, βρέθηκε στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο.

I

Τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ 1995 μέχρι τὸ 2001 διενεργήθηκε στὴ Νέα Φιλαδέλφεια τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης ἐντατικὴ ἀνασκαφικὴ ἐρευνα μὲ ἀφορμὴ τὴν κατασκευὴ νέου τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης-Ἀλεξανδρούπολης στὸ Γαλλικὸ ποταμό¹. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ αὐτὴ ἤρθαν στὸ φῶς οἰκιστικὰ κατάλοιπα καὶ νεκροταφεῖα, πού ἀνήκουν σὲ διάφορες χρονικὲς περιόδους. Ἀνάμεσα στὶς ἀρχαιότητες πού ἀνασκάφηκαν εἶναι καὶ ἓνα τμῆμα τοῦ νεκροταφείου τῶν ἀρχαϊκῶν, κλασσικῶν καὶ πρώιμων ἑλληνιστικῶν χρόνων, τὸ ὁποῖο ἀνήκει στὸν οἰκισμό πού εἶχε ἐγκαθιδρυθεῖ στὴν παρακείμενη τοῦ νεκροταφείου «Τράπεζα»².

Στὰ εὐρήματα τοῦ νεκροταφείου αὐτοῦ συγκαταλέγεται καὶ μιὰ ἐπιτύμβια στήλη πού βρέθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴ περίοδο τοῦ 1997, καὶ ἡ ὁποία εἶχε χρησιμοποιηθεῖ σὲ δευτέρη χρῆση ὡς τμῆμα τοῦ τοιχώματος τοῦ τάφου. Συγκεκριμένα ἀποτελοῦσε μιὰ ἀπὸ τίς δύο πλάκες πού ἀπάρτιζαν τὸ βόρειο τοίχωμα τοῦ κιβωτιόσχημου, γυναικείου πιθανόν, τάφου ἀρ. 165 καὶ εἶχε τοποθετηθεῖ πλαγιαστά μὲ τὴν ἐνεπίγραφη πλευρὰ τῆς στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ κιβωτίου. Θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ ἐπιτύμβια αὐτὴ στήλη εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐνεπίγραφη πλάκα πού βρέθηκε ὄχι μόνο στὸ νεκροταφεῖο, τοῦ ὁποῖου ἔχουν

1. Γιά συνοπτικὴ παρουσίαση τῆς ἀνασκαφῆς βλ. Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 311 κέ., *BCH* 122 (1998) 861 κέ., *ΑΕΜΘ* 12 (1998) 259 κέ. Βλ. ἀκόμη Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *ΑΔ* 50 (1995) Χρον. Β2, 470 κέ., *ΑΔ* 51 (1996) Χρον. Β2, 443 κέ., καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ὑπὸ ἔκδοση *ΑΔ* 52 (1997) Χρον., 53 (1998) Χρον., 54 (1999) Χρον.

2. Γιά τὴν Τράπεζα τῆς Νέας Φιλαδέλφειας βλ. L. Rey, *BCH* 41-43 (1917-1919) 64 κέ.

ἀνασκαφεί πάνω από 170 τάφοι, αλλά και σ' ολόκληρη την ἀνασκαφική ἔρευνα στή Νέα Φιλαδέλφεια.

Ἡ ἐπιτύμβια στήλη πού φυλάσσεται στό Ἀρχαιολογικό Μουσείο τῆς Θεσσαλονίκης καί φέρει τόν ἀριθμό Εὐρετηρίου 20393, εἶναι ἀπό ντόπιο γκρίζο σκληρό λίθο. Εἶναι συγκολλημένη ἀπό δύο κομμάτια καί ἔχει τīs ἐξῆς διαστάσεις: Ὑψος: 0,65 μ. Πλάτος: 0,30-0,35 μ. Πάχος: 0,15 μ. Ἡ πρόσθια ὄψη τῆς στό μεγαλύτερο μέρος εἶναι ἀδρά δουλεμένη μέ βελόνι. Μόνο τὸ κάτω μέρος τῆς εἶναι σχετικὰ λειό. Ἡ πίσω ὄψη τῆς εἶναι ἐπίσης ἀδρά δουλεμένη καί σχετικὰ λεία. Μὲ πρόχειρη ἐπεξεργασία ἔχουν λαξευτεῖ καί οἱ ἀκμές τῶν γωνιῶν τῆς πλάκας πού δὲν εἶναι εὐθύγραμμα, ἐνῶ χωρὶς καθόλου ἐπεξεργασία φαίνεται ὅτι ἀφέθηκαν οἱ πλαϊνὲς ὄψεις τῆς στήλης. Ἡ ἐπιγραφὴ βρίσκεται στό πάνω μέρος τῆς κύριας ὄψης, ἐνῶ τὸ κάτω μέρος τῆς στήλης προοριζόταν γιὰ τὴ στερέωσή τῆς στό ἔδαφος.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι κάπως ἀδέξια γραμμένη. Γίνεται προσπάθεια ἀπὸ τὸ χαρακτὴρ νὰ τηρηθεῖ ἡ στοιχηδὸν διάταξη τῶν γραμμάτων, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἐπιτυγχάνεται στὰ τελευταῖα γράμματα τῶν στίχων. Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων κυμαίνεται ἀπὸ 4 ἕως 7 ἐκ. καί τὰ διάστιχα 1,5-2 ἐκ. (Εἰκ. 1-2).

Ἡγήσιπ<π>-
ος Ἐπικ-
έρδους

Στὸ ὄνομα Ἡγήσιππος ὁ χαρακτὴς ξέχασε τὸ δεύτερο Π, τὸ ὁποῖο πρόσθεσε ἐκ τῶν ὑστέρων στό διάστιχο. Σχετικὰ μέ τὴ μορφή τῶν γραμμάτων παρατηροῦμε τὰ ἐξῆς: τὸ *ἦ*τα ἔχει εὐθύγραμμη τὴν ὀριζόντια κεραία· τὸ *σῖ*γμα ἔχει λοξὲς τīs ἐξωτερικὲς κεραῖες. Στὸ *πῖ* ἡ δεξιὰ κάθετη κεραία εἶναι βραχύτερη ἀπὸ τὴν ἀριστερή. Τὸ *ὀ*μικρον εἶναι σχετικὰ μεγάλο, σχεδὸν ἰσοῦπὲς μέ τὸ *δ*έλτα. Οἱ κεραῖες τοῦ *κά*πα εἶναι συμμετρικὲς.

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ὁδηγοῦν σὲ μιὰ χρονολόγηση στὰ μέσα ἢ στο τρίτο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. Ἀνάλογο τύπο γραφῆς βρίσκουμε στὴ Μακεδονία σὲ ψηφίσματα καί ὠνές τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.³. Μὲ τὴ

3. Παραπλήσια γράμματα βρίσκουμε π.χ. στὴν ἐπιγραφὴ μέ τὴ συνθήκη συμμαχίας τοῦ Φιλίππου Β' μέ τοὺς Χαλκιδεῖς, βλ. D. M. Robinson, «Inscriptions from Olynthus», *TAPhA* 65 (1934) 103 κέ. καί τὴν ὠνὴ ἀπὸ τὴν Ἀθυτο, βλ. B. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, «Ὡνὴ ἀπὸ τὴν Ἀθυτο», στό: *Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Ἐπιγραφικῆς*, Θεσσαλονίκη 22-23 Ὀκτ. 1999, Θεσσαλονίκη 2001, 79 κέ.

χρονολόγηση αυτή συμφωνούν και τα ανασκαφικά δεδομένα, για τα όποια πρέπει να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) Ο τάφος 165 στον οποίο χρησιμοποιήθηκε ή ενεπίγραφη πλάκα σε δεύτερη χρήση ως τοίχωμα, δεν περιείχε χρονολογημένα ευρήματα⁴. Ωστόσο, όρισμένα στοιχεία μās επιτρέπουν να προσδιορίσουμε το χρονολογικό πλαίσιο της κατασκευής του. Θα πρέπει να θεωρήσουμε βέβαιο ότι είναι μεταγενέστερος από το δεύτερο τέταρτο του 4ου αι. (terminus post quem), επειδή κάτω από αυτόν βρίσκεται άλλος τάφος (αρ. 176) που χρονολογείται από τα κτερίσματα στα χρόνια αυτά⁵. Συνεπώς ο τάφος 165 κατασκευάστηκε αφού λησμονήθηκε ή θέση του παλαιότερου τάφου 176.

β) Οί νεώτεροι τάφοι στο τμήμα του νεκροταφείου που βρέθηκε ή επιγραφή χρονολογούνται το αργότερο στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ. Η χρονολόγηση αυτή στηρίζεται κυρίως στην κεραμική και στα νομίσματα που βρέθηκαν μέσα σ' αυτούς. Συνεπώς, και ο τάφος 165 μπορεί να χρονολογηθεί στην ίδια περίοδο, το πιθανότερο δηλαδή στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ. (terminus ante quem).

γ) Θα πρέπει να υποθέσουμε ότι κάποια χρονική απόσταση, τουλάχιστον μιὰ εικοσαετία, μεσολαβεί ανάμεσα στην πρώτη χρήση της επιγραφής ως επιτύμβιο μνημείο και στη δεύτερη ως τοίχωμα ενός μεταγενέστερου τάφου. Συνεπώς ή επιγραφή μπορεί από τα ανασκαφικά δεδομένα να χρονολογηθεί στα μέσα ή στις αρχές του γ' τετάρτου του 4ου αι. π.Χ.

Τα πρόσωπα της επιγραφής δεν είναι γνωστά από άλλες πηγές. Το όνομα Ἡγήσιππος, στο οποίο το συνθετικό *-ιππος* το σχετίζει ἔμμεσα με την αριστοκρατική τάξη των ιππέων⁶, είναι ένα πανελλήνιο ὄνομα⁷ που ἀπαντᾷ στη

4. Ἡ νεκρή (:) φοροῦσε μόνο ένα χάλκινο ψέλιο, το οποίο είναι δύσκολο να χρονολογηθεῖ με ἀκρίβεια.

5. Στο τάφο αὐτό ἔχουν βρεθεῖ: α) ένα νόμισμα Ἀμύντα Γ' (393-370/69 π.Χ.): για παρόμοιο νόμισμα βλ. π.χ. H. Gaebler, *Die Antiken Münzen von Makedonia und Paionia* III.2, 1935, αρ. 7, πίν. 30, και β) ένας μελαμψαφής σκύφος: για παρόμοιο παράδειγμα βλ. π.χ. B. A. Sparkes-L. Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th centuries B.C., The Athenian Agora* XII, 1970, 260, αρ. 350, πίν. 16.

6. L. Dubois, «Hippolytos and Lysippos», στο: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 41 κέ. και κυρίως 45.

7. *LGPN* I-IIIb s.v. 21 παραδείγματα προέρχονται από την Ἀθήνα, ἐνῶ το ὄνομα ἀπαντᾷ ἀρκετὰ συχνά (συνολικά 22 παραδείγματα) στα νησιά του Αἰγαίου, Ἀμοργό, Χίο, Εὔβοια, Θάσο, στη Βοιωτία, στη Φωκίδα και στη Θεσσαλία.

Μακεδονία ήδη από τις αρχές του 4ου αϊ. π.Χ.⁸. Τò ὄνομα τοῦ πατέρα τοῦ νεκροῦ Ἐπικέρδης ἀπαντᾷ στήν Ἀθήνα στόν 4ο αϊ. π.Χ.⁹, ἐνῶ ἕνας Ἐπικέρδης ἀπό τήν Κυρήνη τιμήθηκε ἀπό τοὺς Ἀθηναίους γιά τή βοήθεια πού τοὺς πρόσφερε κατά τή διάρκεια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου¹⁰. Ὡς πρὸς τήν ἐθνικότητα τοῦ νεκροῦ θὰ πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ ἔλλειψη ἀναφορᾶς ἐθνικοῦ πιθανόν δηλώνει ὅτι ὁ νεκρὸς δέν ἦταν ἔμπορος, ἀποικὸς ἢ ξένος, ἀλλὰ ντόπιος στήν περιοχή τῆς Νέας Φιλαδέλφειας.

II

Τὸ 1972 βρέθηκε στόν Ἅγιο Ἀθανάσιο τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης μιὰ ἀκόμα ἐνεπίγραφη στήλη. Ὅπως ἀναφέρεται στὸ εὑρετήριο τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, στὸ ὁποῖο καταγράφηκε τὸ μνημεῖο μὲ τὸν ἀριθμὸ 11453, προέρχεται ἀπὸ τὸ κτῆμα Παπαγεωργίου. Περισσότερα στοιχεῖα προέλευσης δέν ἀναφέρονται· ἔτσι δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορίσουμε ἐπακριβῶς τήν περιοχή εὑρεσης τῆς στήλης. Ὡστόσο, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο πού ἐκτείνεται στήν ἀγροτική περιοχή τῆς σύγχρονης κωμόπολης¹¹.

8. Ἐνας Μνησαγόρας Ἡγήσιππου ἀναφέρεται σὲ ἐπιτύμβια στήλη τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αϊ. π.Χ. ἀπὸ τήν Ἀργίλο· βλ. Μ. Β. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings, I. A Historical and Epigraphic Study*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 22, Ἀθήνα 1996 192 σημ. 9 (στὸ ἐξῆς: Hatzopoulos, *Institutions*). Ἐνας Ἡγήσιππος Νικοξένους εἶναι ἱερέας τῶν Καλινδοίων τὸ 330/29 π.Χ. Ἐνας Ἡγήσιππος, ἱστορικός τοῦ β' μισοῦ τοῦ 4ου αϊ. π.Χ. πού ἔγραψε *Παλληνικά*, κατάγεται ἀπὸ τὴ Μυκήβερνα. Βλ. Α. Tataki, *Macedonians Abroad. A Contribution to the Prosopography of Ancient Macedonia*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 26, Ἀθήνα 1998, 119. Βλ. ἀκόμη καὶ Μ. Hatzopoulos, «"L'histoire par les noms" in Macedonia», στό: S. Hornblower-E. Matthews (ἐκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence*, Ὁξφόρδη 2000, 105.

9. *LGPN* II s.v., *IG* II² 11043.

10. *RE* s.v., *IG* I³ 125 στ. 1,6.

11. Γιά τὸ νεκροταφεῖο βλ. Φ. Πέτσας, *Μακεδονικά* 9 (1969) 167 κέ., *Μακεδονικά* 15 (1975) 174 κέ. καὶ *ΑΔ* 22 (1967) 399 κέ., Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτη, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369 κέ., *ΑΕΜΘ* 7 (1993) 251 κέ., *ΑΕΜΘ* 8 (1994) 231 κέ., *ΑΕΜΘ* 9 (1995) 301 κέ., καὶ *ΑΕΜΘ* 10Α (1996) 427 κέ. Ὁ οἰκισμὸς μὲ τὸν ὁποῖο σχετίζεται τὸ νεκροταφεῖο αὐτὸ ἐντοπίζεται στὴ γνωστὴ τούμπα Τόψιν τοῦ Δημοτικοῦ διαμερίσματος Γέφυρας. Βλ. Μ. Τσιμπίδου-Αὐλωνίτου, *ΑΕΜΘ* 6 (1992) 369. Ἡ θέση αὐτὴ ταυτίζεται πιθανόν μὲ τὴν ἀρχαία Χαλάστρα. Βλ. Μ. Τιβέριος, *Εγνατία* 3 (1991-1992) 219 κέ. καὶ Τσιμπίδου, ὁ.π., 376.

Τὸ μνημεῖο, ἀπὸ χονδρόκοκκο μάρμαρο, εἶναι σπασμένο σὲ μερικά κομμάτια καὶ συγκολλημένο¹². Μικρὲς ἀποκρούσεις παρατηροῦνται ἀκόμη στὶς ἀκμὲς τῶν γωνιῶν του. Διαστάσεις: Ὑψος: 1,07 μ. Πλάτος: 0,315 μ. (πάνω)-0,35 μ. (κάτω). Πάχος: 0,065 μ. (πάνω)-0,09 μ. (κάτω). Ἡ μπροστινὴ ὄψη εἶναι σχετικὰ λεία, ἐνῶ ἀπὸ τὰ σημάδια φαίνεται ὅτι ἔχει δουλευτεῖ μὲ ντισιλίδικο. Τὸ κάτω μέρος της, ποὺ προοριζόταν νὰ στερεωθεῖ στὸ ἔδαφος, εἶναι χονδροδουλεμένο σὲ ὕψος 0,105 -0,11 μ. Ἡ πίσω ὄψη εἶναι χονδροδουλεμένη μὲ βελόνι. Ὁ κορμὸς τῆς στήλης παρουσιάζει ἐλαφρὰ μείωση πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἐπιστέφεται ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ ἀέτωμα, πλάτους: 0,36 μ., ὕψους: 0,155 μ., πάχους: 0,07 μ., τὸ ὁποῖο στὶς τρεῖς γωνίες του φέρει ἀνθήμια. Τόσο τὸ ἀέτωμα ὅσο καὶ τὰ ἀνθήμια εἶναι ἀπέριττα χωρὶς ἀνάγλυφη διακόσμηση. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ ἔφεραν γραπτὴ ἢ ὅποια δὲν σώζεται. Τὸ κεντρικὸ ἀνθῆμιο εἶναι πληρὲς καὶ μὲ μιὰ χαρακτὴ κάθετη γραμμὴ χωρίζεται σὲ δύο μέρη, ἐνῶ τὰ γωνιαῖα εἶναι μισά. Καὶ τὰ τρία φέρουν στὴ βάση τους ἓνα ἑξέχον μέλος, σχηματοποίηση τῶν ἐλίκων ποὺ συνήθως ἐκφύονται κάτω ἀπὸ τὰ ἀνθήμια. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς στήλης στὸ ἀέτωμα γίνεται μὲ ἓνα ἀπλὸ κυρτὸ κυμάτιο ὕψους 0,025 μ.¹³.

Στὸ πάνω μέρος τοῦ κορμοῦ τῆς στήλης, λίγο χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπίστεψη εἶναι χαραγμένη σὲ ἓνα στίχο ἢ ἐξῆς ἐπιγραφή: Ὑψος γραμμάτων: 0,02-0,024 μ.· μόνο τὸ ὀμικρον ἔχει ὕψος 0,007 μ. (Εἰκ. 3).

12. Γιὰ τὴν πρώτη παρουσίαση τῆς ἐπιτύμβιας στήλης βλ. Β. Μισαηλίδου-Δεσποτίδου, *Ἐπιγραφές Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1997, 69 ἀρ. 65. Ἐκεῖ ἐκ παραδρομῆς τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ γράφτηκε μὲ ἓνα Ν. Ὁ Hatzopoulos, *Institutions*, 211 κάνει ἀναφορὰ στὰ ὀνόματα ποὺ ἀναγράφονται στὴν παραπάνω ἐπιτύμβια στήλη θεωρώντας ὅτι ἀνήκουν στὸ ὀνοματολόγιο τῆς Ἡράκλειας μὲ τὴν ὁποία ταυτίζεται κατὰ τὴν ἀποψὴ του ἢ Τοῦμπα Τόψιν· βλ. σχετικὰ L. Gounaropoulou-M. B. Hatzopoulos, *Les milliaires de la Voie Egnatienne entre Héraclée des Lyncestes et Thessalonique*, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ 1, Ἀθήνα 1985, 62-71.

13. Ἡ ἐπίστεψη αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη στὴ Μακεδονία ἥδη σὲ στήλες ποὺ χρονολογοῦνται στὸν 4ο αἰ. π.Χ. Πρὸ βλ. π.χ. τὸ ἀέτωμα μιᾶς στήλης ἀπὸ τὴ Βέρροια. *I. Beroia*, 139, ἢ τὶς ἐπιστέψεις τῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν ἀπὸ τὴ Βεργίνα· βλ. Χρ. Σααστόγλου-Παλιαδέλη, *Τὰ ἐπιτάφια μνημεῖα ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Τοῦμπα τῆς Βεργίνας*, ἀδμ. διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1984, 65 κέ. καὶ 131 κέ. ἀρ. 5 καὶ 15, πίν. 14 καὶ 34.

Μεννέας Πριάμος

Ἡ ἐπιγραφὴ σώζεται ὁλόκληρη. Τὰ γράμματα εἶναι χαραγμένα ἀραιὰ στὴν ἀρχὴ καὶ στριμώχνονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου. Ἡ χάραξη ἐγίνε χωρὶς κανόνα καὶ ἔτσι τὰ τελευταῖα γράμματα βρίσκονται πλησιέστερα στὴν ἐπίστεψη ἀπ' ὅτι τὰ πρῶτα. Σχετικὰ μὲ τὴ μορφή τῶν γραμμάτων ἐπισημαίνουμε τὰ ἑξῆς: Τὸ *μῦ* ἔχει λοξὲς τὶς ἐξωτερικὲς του κεραῖες· τὸ *ἔψιλον* εἶναι συμμετρικὸ καὶ μιὰ φορὰ μὲ μικρότερη τὴν ἐσωτερικὴ του κεραία καὶ τὴν ἄλλη ἰσομεγέθεις κεραῖες. Τὸ *νῦ* ἔχει ἐλαφρὰ λοξὲς τὶς κάθετες κεραῖες του. Ἡ ὀριζόντια κεραία τοῦ *ἄλφα* εἶναι εὐθύγραμμη καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν κορυφὴ τὴ μιὰ φορὰ καὶ ἐλαφρὰ καμπύλη τὴ δεύτερη. Τὸ *πῖ* εἶναι ἰσοσκελές. Τὸ στρογγυλὸ μέρος τοῦ *ρῶ* εἶναι πολὺ μικρό. Πολὺ μικρὸ εἶναι καὶ τὸ *ὄμικρον*. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ θὰ πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ στὸ β' μισὸ τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.¹⁴.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ἄγνωστα ἀπὸ ἄλλου. Τὸ ὄνομα Μεννέας συναντᾶται συχνὰ στὸν ἐλληνικὸ κόσμῳ¹⁵, ἐνῶ ἐμφανίζεται καὶ στὴ Μακεδονία ἤδη ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. π.Χ.¹⁶. Τὸ ὄνομα Πριάμος ἀπαντᾷ στὴν Ἀθήνα, τὴν Ν. Ἰταλία καὶ τὴ Φρυγία¹⁷.

ΙΣΤ' Ἐφορεία Προϊστορικῶν
καὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων

B. Μισαϊλίδου-Δεσποτίδου

14. Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς μποροῦν π.χ. νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ γράμματα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δημητρίου στὸν Ἀρπαλο ἀπὸ τὴ Βέρεια ποὺ χρονολογεῖται τὸ 248 π.Χ. Βλ. M. B. Hatzopoulos, *Macedonian Institutions under the Kings. II. Epigraphic Appendix, ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 22, Ἀθήνα 1996, 28 κέ., ἀρ. 8, πίν. VIII-XI (στὸ ἑξῆς: Hatzopoulos, *Institutions II*).

15. *LGPNI* I, II, IIIA, s.v.

16. Ἕνας Μεννέας Ἀσανόρου ἐμφανίζεται στὴ ὠνὴ οἰκίᾳ ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη (351/350 π.Χ.)· βλ. Hatzopoulos, *Institutions II*, ἀρ. 89. Σὲ κατάλογο τοῦ β' τετάρτου τοῦ 3ου αἰ. μ.Χ. ἀπὸ τὴ Βέρεια ἀναφέρεται κάποιος Μεννέας Οὔλπι(ος)· βλ. *I.Beroia*, 136. Ἐπιπλέον Μεννείας εἶναι τὸ πατρώνυμο τοῦ Μακεδόνα Βούπαλγου ποὺ ἀναγράφεται σὲ ἐπιτύμβια στήλῃ ἀπὸ τὶς Φθιώτιδες Θῆβες· βλ. Tataki, ὁ.π. (σημ. 8), 284 καὶ 370 καὶ *IG IX*, 2, 174.

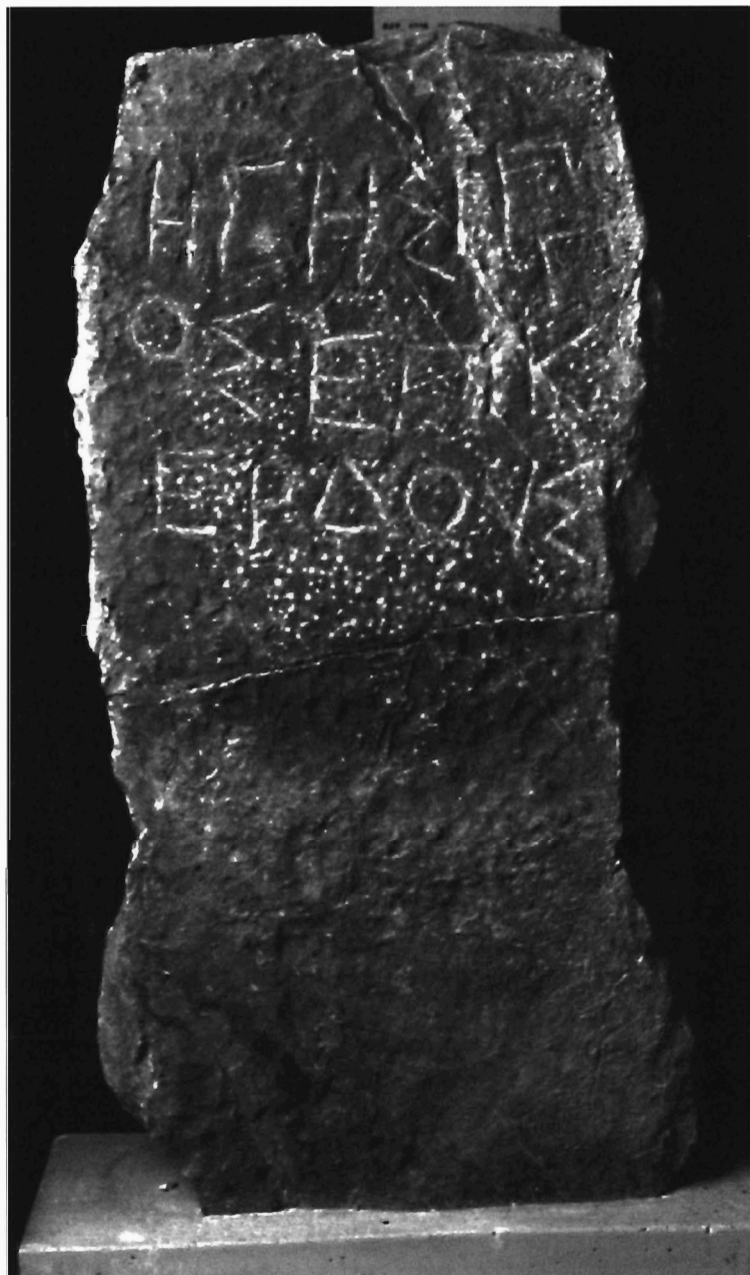
17. Βλ. *LGPNI* II, IIIA, s.v. καὶ *SEG XXVI* 1369.

SUMMARY

TWO GRAVE INSCRIPTIONS FROM ANCIENT MYGDONIA

The text published here refers to two grave inscriptions coming from two areas of the west part of ancient Mygdonia. The first inscription, which mentions the name of Hegesippos, son of Epikerdos, was found in 1997 in a rescue excavation at the ancient cemetery of Nea Philadelphieia. The slab was used as the side wall of a cist grave. Its primary use was obviously different. It was undoubtedly erected as a tombstone on an older grave, which we unfortunately cannot identify. The archaeological evidence of the cemetery supports the fact that the inscription dates to the middle or the early third quarter of the fourth century B.C. This is also supported by the letter forms. The lack of an ethnic name after the name of the dead indicates that the grave inscription probably concerns a native inhabitant of the region.

The second inscription, which mentions the name Menneas, son of Priamus, was found many years ago at the rural area of the village Hagios Athanasios. According to the letter forms the inscription dates to the second half of the third century B.C.

Εἰκ. 1.

Εἰκ. 2.

Εἰκ. 3.